

TÜRK TELEVİZYON DİZİLERİNİN DRAM AĞIRLIKLI OLMA NEDENLERİ

THE REASONS OF TRAGEDY POPULARITY IN TURKISH SERIALS

Öğr. Gör. Dr. Can Cemal CİNGİ

Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi, İletişim Tasarım ve Yönetimi Bölümü, ccc@anadolu.edu.tr, Eskişehir/Türkiye

ÖZET

Televizyon, günümüz dünyasının yaygın olarak izlenen medyası ve çağın yoğunlukla kullanılan araçlarından. Televizyon, gelenekleri ve güncel olayları kendine özgü bir şekilde işleyerek seyircilere aktaran bir kaynaktır. Diziler ise, izleyicilerin sosyokültürel ve manevi ihtiyaçlarını karşılar. Diziler, bireylerin tanımadığı kişilere karşı olan derin merakını işleyen, toplum olma bilincinin en önemli faktörlerinden sayılan, gelenek ve göreneklerin tekrarlanarak pekiştirildiği bir televizyon ürünüdür. Bu yapıtlara yüksek ilginin başta gelen nedenlerinden biri, izleyicinin dizi karakterlerinde kendini bulması ve bir süre o ortamda yaşıyor hissetmesi olabilir.

Dizilerde, ağırlıkla evrensel problemlerden olan aile içi tartışmaları, kadına şiddet ve öteleme, baştan çıkarılan karşı cins, sınıf farkı çatışmaları, gençlerin rol model arayışı, hırs, sahip olamadığına imrenme, haset etme durumu, maddi problemler ve depresyon işlenmektedir. İzleyicilerin merak ettiklerine ve sosyal gereksinimlerine cevap verdiği için, çok izlenen ve ilgi gören diziler, bireyin toplumun bir parçası olma yolunda karşılaştığı probleme ve aramalarına cevap niteliğindedir. Son yıllarda yurdumuzda üretilen ve yayınlanan dizilerin neden dram ağırlıklı olduğunu incelemeyi planladık.

Anahtar Kelimeler: Televizyon dizileri, aile sorunları, insan psikolojisi, dram

ABSTRACT

As being the most popular and most frequently followed media, television reflects the combination of traditional and current issues to the public. Television serials are providing intellectual and emotional for individuals needs. Besides serves as a medium for public relations regarding their need for learning others life and rules of the community to a degree. The support increases the attention to serials which usually contains family problems, loneliness and humbleness of women, the desperation of men against women's resistance, a new model search of the young generation and their tendency to unacceptable behaviours. The feeling of belonging to an upper class and showing a higher social level are also main topics of these serials. As television serials are supporting intellectual and emotional needs of individuals needs, they satisfy people's curiosity about others lives by providing unhappy events and poor conditions These are the main reasons for the popularity of tragedies in television serials.

Keywords: Television serials, family problems, human psychology, tragedy

1. GİRİŞ

Toplumun her kesimi tarafından yaygın olarak kullanılan televizyon, önemli temel iletişim araçlarından. Bireylerin dünyaya bakışını ve olayları değerlendirme yetisini değiştirecek güçte olan, modern bir medya aracıdır. Güncel değerlerin oluşumunda televizyonun etkisi büyüktür. Yayın ağının yurdun her köşesine ulaşabilmesi, elektronik cihazların fiyatlarının göreceli olarak ucuzlaması, televizyonun, ana bilgi kaynağı olarak yaygınlaşıp, geniş kitlelerce izlenmesine yol açmıştır. “İzleyicilere örnek olma, hatta hayatlarına yön verme amaçlı programları olan televizyon, toplumun kültürel ve bireysel normlarda etkili olabilmektedir” (Özkan, 2016:276). İzleyiciler, bazen, onlara televizyondan sağlanan bilgileri, kendilerine adapte ettikçe, günlük hayattaki problemlerini, televizyonun sahte gerçeklikleriyle kıyaslayıp, analiz ederek bir sonuca varabilmektedir

Son yıllarda, ülkemizde dizilerin en önemli, en çok izlenen televizyon programları olarak ortaya çıktığını görmekteyiz. Dizilere olan bu yoğun ilgi, bu sektörde yeni bir çağ başlatmıştır. Haber kuşaklarının popülerliği azalmış, reytinglerde diziler, en üst sıralarda yer almaya başlamıştır. Diziler açısından bu pozitif gelişme, daha çok dizinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Daha çok seçenek bulunması, tercihin daha da artmasına yol açmıştır. Format ve içerik açısından farklı konuları işleyen farklı diziler, bu arz ve talep çeşitliliği sonucunda ortaya çıkmıştır. “Türkiye, dizi alanında başarılı ve üretkenliğin en fazla olduğu ülkelerden biri haline gelmiştir. Uluslararası izleyici kitlelerine hitap eden Türk dizilerinin popülerliği artmış ve Türkiye ABD’den sonra en çok dizi ihraç eden ülke haline gelmiştir” (Öztürk ve Atik, 2016:76). “2000’li yılların başında gerçekleşen küresel değişim ve medya reformlarının en büyük yansımaları dizilerde olmuştur” (Bayram, 2013:234-261). Diziler, film özeniyle çekilmeye başlanarak kısa sürede çok büyük bir sektör haline gelmiştir. Ulusal platformda talep görmesinin yanı sıra, uluslararası alanda da büyük bir başarıya imza atıp 100’den fazla ülkeye ihraç edilmiştir. Dünyanın dört bir yanına, Amerika dan Çin’e kadar uzanan bu popülerliği ile Türk dizilerinin 400 milyondan fazla izleyicisi olduğu saptanmıştır. “Bu rakamlarla Türkiye, en çok dizi ihraç eden ikinci ülke pozisyonuna gelmiştir” (Öztürk ve Atik, 2016:66).

Türkiye’nin spor, kültürel ve endüstriyel alanda üstün başarılar gösteremeyişinin açığını diziler kapatıyor olabilir. Türk televizyon dizileri 90’lardan önce yerel hayatı ve Türk kültürünü anlatma kaygısı olan, genellikle yabancı dizilerin, Türk kültürüne ve yaşam şekline adapte edilmeye çalışılmış senaryolar ile başladı. Dizilerin diğer ülkelerin farklı kanallarına satılabilme şansının doğması ile, dizi sektörü büyük gelişme gösterdi. Bu gelişme daha büyük bütçeli, daha özenli dizilerin çekilebilmesine olanak sağladı. “Çünkü yapılan dizilerin hem yerel ihtiyaca cevap vermesi hem de uluslararası platformdaki beklentileri karşılayan yapımlar olmasına özen gösterilmeye başlandı” (Şahbaz ve Kılıçlar, 2009:31). “Dünyanın farklı yerlerine ihraç edilen bu diziler, modern Türk kimliğinin akıllarda yer edinmesini sağlamıştır. Bu gösterilen ilgi sayesinde, Türkiye’nin yabancı ülkelerle iletişimi ve etkileşimi artmıştır” (Cereci, 2014:1).

Tüm kanalların daha çok izleyici çekme kaygısı, kanal sayısının artması ile rekabetin büyümesi, daha çok reklam alabilmek için izlenme oranı yüksek projeler üretme gerekliliği, programların düzeyini yükseltmiştir.

Bir başka rekabet ise dizilerini kendileri çeken televizyon kanalları ile bu kanallara dışardan üretim yapan özel şirketler arasındadır. Bu amaca yönelik özel platformlar, stüdyolar kurulmuş, gelişen teknolojilerden artan oranlarda faydalanılmaya başlanmıştır. Bilgisayar, kamera ve montaj alanındaki gelişmeler ile yeşil fon önünde çekilen bir oyuncunun görüntüsü, istenilen yer ile birleştirilebilir hale gelmiştir. Bu gelişmeler ile uzay maceraları, yıldız savaşları gibi önemli projeler gerçekleşmiştir.

Bu alandaki bir başka rekabet ise çok büyük bütçe ve teknolojiye sahip şirketler ile, onlara karşı rekabet etmeye çalışan genellikle oyuncuların kurduğu küçük bütçeli şirketler alanında olmaktadır. Küçük büyük tüm kanallar ve onlara proje üreten çeşitli büyüklükteki şirketler farklı senaryolar bu yarışta yerini almıştır.

Rekabeti ve bütçesi bu kadar yüksek olan dizi sektöründe, daha fantastik kurgubilim projeler, eğlendiren, canlı coşkulu hayatlarla dolu seriler beklenirken, beklenenin aksine son yıllarda dizilerde dram ağırlığı artmaktadır.

Bu yazıda, yurdumuzda çekilen dizilerde neden dram ağırlığının arttığını saptamaya ve bu konuda yayınlanmış fikirlerle tartışmayı amaçladık.

2. TV DİZİLERİNDE KONULARIN DAĞILIMI

Yurdumuzda televizyonun yaygınlaşmasından beri, gösterilen televizyon dizilerini genel olarak gözden geçirdiğimizde, farklı konuların işlendiğini görebiliriz. “Yurdumuzdaki farklı yörelerin kültür farklılığını eğlenceli bir biçimde işleyen “Kaynanalar”, Türk dizileri için önemli bir başlangıç

sayılabilir. “Aşk-Memnu” dizisi 1975 ve 2011 yıllarında iki kez çekilmiş ve çok ilgi görmüş bir yapıttır. “Çocuklar Duymasın” ve “Avrupa Yakası” 2004-2009 yılları arasında, günlük hayatın eğlenceli yönlerini konu alan, neşeli dizilerdi ve büyük ilgi ile izlendi. Aynı dönemde “Hayat Bilgisi”, “Perihan Abla”, “Ekmek Teknesi” günlük hayattan konuları işleyen ama hiç kimsenin hiçbir bölümde, karakterlerin mutlu olamadığı, geçiş dönemi dizileri olarak değerlendirilebilir. “2010’dan sonra yapılan dizilerin temalarına bakıldığında, dram türünün yavaş yavaş öne çıktığını görmekteyiz. Sonu gelmeyen aşklar, kavuşamayan çiftler, kan davası başta olmak üzere eğlencenin yerini hüsrana ve üzüntü almaya başlamıştır” (Tanrıöver, 2011:55).

“İzleyicinin, kendisini, dizideki karakter ile özdeşleştirmesine fırsat veren diziler halkın içinden gerçekçi ve samimi karakterler, beğeni sağlamış ve bu türü başarıya götürmüştür” (Tanrıöver, 2011:56). Ama “artık bu kadarı da olmaz” derirtecek senaryolar da halkın beğenisini toplamaktadır. “Fazilet Hanımın Kızları” dizisinde her bölümde ayrı bir felaket yaşanmakta, izleyicinin elinden mendil eksik olmamaktadır.

2010 yılı dizilerine baktığımız zaman, büyük bir çoğunluğun ülkemizin en yüksek popülasyonu ili olan İstanbul’da çekildiğini görmekteyiz. “Köy ve kasaba gibi alanların popülerliği her geçen gün azalmaktadır. Bu dizilerde yer alan karakterleri inceleyecek olursak, halkın içinden gelen, orta halli ve yoksul karakterler olduğunu görmekteyiz. Sıradan insanların işlendiği diziler, daha çok ilgi görüp başarı elde etmiştir” (Tanrıöver, 2011:41).

Öte yandan Yeşilçam klasiklerinden “zengin-fakir”, “köylü-şehirli” ve “klasik-modern” gibi zıt kavramlardan doğan melodram senaryolar, bugünlerin dram dizilerine ışık tutarken, komedi dizilerininse temel ögesi haline gelmişlerdir.

Yurdumuzda dizilerin, öncelikle ilk birkaç bölümü çekilerek gösterime başlanmakta, sonra çekime devam edilmektedir. Yedi gün içinde, bir bazen daha uzun sürebilen, bir sonraki bölümü, gösterime yetiştirme zorunluluğu, çekimlerin ve montajın çok hızlı yapılması zorunluluğunu getirmektedir. Belki de aile içinde, çoğu evde geçen hikayelerin çekiminin daha kolay olması, yapımcıları yönlendirmektedir. Yetiştirme kaygısı, çalışma saatlerinin uzamasına neden olmakta, bu durum da yorgunluğa ve aceleyle getirme ile sonuçlanabilmektedir.

Ateşalp bu baskıyı “yaratıcı potansiyellerini kullanmalarını güçleştirmekte, televizyon için yaptıkları işin niteliğine dair bakışlarını olumsuz etkilemektedir. Süre sorunu televizyon dramlarının anlatsal özelliklerini etkilemekte, anlatıyı uzatmak adına dramalar da “ölü zamanların kullanımı artmaktadır” şeklinde tanımlamıştır” (Ateşalp, 2016:10).

3. TV DİZİLERİ NEDEN DRAM AĞIRLIKLI?

1990’larda artan medya yatırımlarının, dizileri geliştirmesi ve izleyicinin ilgisinin giderek artması, dizileri, ana televizyon yayınları haline getirmiştir. Ana-yayın kuşağı olarak bilinen ve en çok izleyici çeken saatler, dizilere ayrılmıştır. Bu durum, dizilere daha çok izleyici sağlarken dizilerinde izleyicilerin zevkine göre şekillenmesine neden olmuştur. Karşılıklı oluşan bu anahtar-kilit uyumu, dramı, en başarılı tür olarak izleyicinin onayından geçirmiştir. “Bu tür belirlenme sürecinde, haber programlarından belgesellere kadar birçok tür, ana yayın saatlerinde denenmiş, hiçbiri dramın gördüğü ilgiyi görememiştir. Eleştirmenler, prodüksiyon ve teknik açıdan sağlanan başarıların altını çizmektedir. Ancak, çalışma saatlerinin azlığı ve yayın sürecinin kısıtlılığından, hala en başarılı formuna ulaşamadığı düşünülmektedir” (Tüzün, 2016:9).

Modern çağın kültür unsuru olarak sayılan televizyon, hikayelerde görülen birçok özelliği içinde barındırmaktadır. “Aşk, korku, ihtiras, ihanet, tuzağa düşürme ve bunun gibi birçok drama kökenli duyguyu bir arada işleyen hikayeler, merak uyandırma, izleyiciyi sürüklemesi, dizilerin başlangıcı olarak kabul edilmektedir” (Cereci, 2014:1).

Bu geleneksel sanatın geldiği nokta, kitlelerin içsel ve toplumsal istek ve beklentilerine karşılık vermektedir. Kendini karakterlerle özdeşleştiren izleyici, televizyon dizisi izlemeyi, günlük bir

aktivite olarak kabullenmiş ve hayatını buna bağlı olarak sürdürmektedir. Gerek dizilerden etkilendikleri noktalar gerekse özendikleri hayatlar, izleyicinin dünyaya olan bakışını biçimlendirmiş ve dizilere talebi arttırmıştır. “Bu merak ve özdeşleşmenin getirdiği talep, sektöre farklı boyutlarda gelişme fırsatı tanıyıp, dizileri uluslararası platforma taşımıştır. Bu karakter özdeşleşmeleri ise, izleyiciye, dizinin gidişatına bağlı duygu yoğunlukları yaşatmıştır” (Zhu, 2005:5). “Karakterlerin yansıttığı psikoloji, birçok izleyici tarafından benimsenmiş ve diziler izleyicilere, zaman zaman hüznü ya da mutluluk yaşatmışlardır” (Cereci, 2014:10). Bu bağlamda aslında bireylerin özendikleri hayatların konu edildiği, başrolde lüks içinde yaşayan, zengin ve çok güzel hanımların, yakışıklı beylerin yer aldığı dizilerin, daha çok ilgi çekmesi düşünülebilir. Oysa yurdumuzda genellikle halkımız bu dizileri kendi hayatından çok farklı görüp benimsememektedir. Belki de sorunları kendilerinininkinden daha büyük, çaresiz örnekleri görünce, izleyiciler kendilerini daha iyi hissetmektedir.

Eski yıllarda, dizi ve program açısından, yurtdışındaki yapımları kopyalar nitelikteki Türk televizyonları, günümüzün en başarılı yayın yapan ülkelerinden birine dönüşmüşlerdir. “Türk kültürüyle bağdaşmayan yabancı yayınların çoğunun, dilimize, kültürümüze uyarlanması gerekli beğeni toplayamamış ve izleyicinin ilgisini çekememiştir. Evrensel yaklaşımda temel olan aşk, sevgi, kardeşlik gibi duygular, insanoğluna ait doğal yerel tepkilerle aktarılmalıdır. Bu doğallık olursa, ilgi ve talebi de beraberinde getirebilir” (Cereci, 2014:7). Bu doğallık sağlanamaz ise, izleyici diziye yabancılaşacak ve izlemeyi bırakacaktır.

Aşk ve nefret tüm dünyada bireylerin yaşadığı en güçlü duygular olduğu için, bu konulardaki diziler ilgi çekici olmaktadır. Ancak son yıllarda Türk dizilerinde bunun dozu çok artmış, çözümsüz aşklar, dermansız dertler, çaresiz çocuklar izleyicileri göz yaşına boğdukça, merak ve izlenme oranında artışlar meydana gelmiştir. Bu durum belki yaşam kalitesinde azalma görülen halkın, kendisinden daha kötü durumdaki insanları izleyerek, kendini daha iyi hissetmesi ile açıklanabilir.

Birçok dizi senaryolarında geleneksel kırsal yaşamı konu edilmiştir. Türk izleyicisine hitap etmeyi başaran bu tür yapıtlar, yabancı izleyiciden ilgi görmemişlerdir. Bununla birlikte, dünyaya açılma sürecinde ise, tercih edilen konular, kent yaşamı ve modern unsurlar olmuştur. “Eski geleneklerde karşımıza çıkan görücü usulü evlilikler, ev kadını kavramı, kahve hayatı, tarımsal bölgelerde yaşanan olaylar, çok çocuk sahibi olma, mahalle baskısı gibi temalar, yerini karşı cinsle yaşanan duygusal iletişime, kadının iş hayatındaki artan konumuna, fiziksel değil, zihinsel yapılan işlere, plaza hayatına, az çocuk sahibi olma ve rezidans yaşamına bırakmıştır” (Oktay, 2011). “Bu gelişmelerin yanı sıra, teknolojinin geldiği son nokta ile artık dizilerin internet üzerinden izlenebilmesi kolay ve hızlı olmuştur. Dizilerinde gelişimini sağlayan bu gelişmeler, izleyicinin modernleşen hayatıyla desteklenmiş, izleyici kitlesi artırılmıştır” (Cereci, 2014:1).

Türklerin geleneksel yaşam biçiminde yer alan en önemli ve kutsal birlik sayılan aile kavramı, dizilerde sıkça işlenmektedir. Bireyin iyi olma durumunun, aileden kazanıldığına inanılan bu bakış açısı, dizilerde karşımıza çıkmaktadır. İyi insan ve iyi aileye sahip olma kavramları iç içe geçmiş bağlantılı olgular olarak işlenmektedir. Bu düşünce yapısında, aile bir “sürü” olarak yorumlanıp, “sürüden ayrılanı kurt kapar” mantığıyla olaya yaklaşmıştır. “Dizilerdeki karakterlerin aile yaşantılarına bakıldığı zaman, olumsuz hareketler sergileyen karakterlerin, ailelerinin olmadığı veya huzursuz bir aileye sahip oldukları görülür” (Tanrıöver, 2011:56).

Son dönemlerde, daha çok karşımıza çıkan boşanmalarda dizilerde sıklıkla yerini almaya başlamıştır. “Konu alınan karakterler arasında, boşanmış veya boşanacak seviyede mutsuz ailelerde işlenmektedir. Bu tür aile yaşantıları, genelde kötü karakterlerle eşleştirilmektedir” (Çam, 2009:79). Bazı senaryolarda ise tekrar birleşmeler veya farklı başlangıçlar işlenmektedir. Ağırlıklı olarak aldatma, şiddet veya karşılıklı saygısızlıktan doğan boşanmalara yer veren diziler, gelişen olaylarla izleyiciye bu durumun istenmeyen sonuçlarını göstermektedir. “Öte yandan, evlilik dışı ilişkilerin de kullanılmaya başlandığı modern dizilerde, sonuçta karakterlerin mutsuz olduğu, bozulan aile bağları ve işsizlik olumsuz sonuçlara yer verilmektedir” (Cereci, 2014:1-12).

Dünya üzerinde, her toplumda yaşanabilecek olan aile problemleri, cinsiyet eşitsizliği, yanlış yollarda aranan geçici mutluluklar, daha çok maddiyat arzusu, doyumsuzluk, duygusal açlık gibi insanlarda olan duyguların dizilere yansması, bu gösterilen rağbetin temel nedenidir. “Dizilerde işlenen karakterler, günlük hayatta karşımıza çıkabilecek iyi ya da kötü insan biçimleridir. İzleyiciler, bu dizileri günlük hayatla bağdaştırdıkları için, dizi filmler sanal gerçeklik yaratmaktadır” (Smith, 2013:99). Bu gerçeklik sayesinde, yaş, cinsiyet, ırk, dil, din ayırmaksızın, herkes dizinin içinde geçen olaya dahil olup, sanal bir gerçekliğe kavuşmaktadır. Bu dizilerde mutluluk, kimi zaman herkesin ulaşamayacağı büyüklüktedir. Kimi zaman ise özümseme sonucunda izleyici, karakteri ailesinden biri kadar benimseyip kendi başarı ve başarısızlıklarını onda görür. “Bazı izleyiciler, kendilerini de dizinin içinde yaşadıklarını düşünecek kadar duygusallaşırlar. Gerçekleşmesi düşük olasılıklı olayların gerçekleştiği, sürrealist senaryolarda ise insanların umudu, özlem ve hayalleri desteklenmektedir” (Nichols, 2011:182). “Dizilere gösterilen ilginin sonunda, duygusal ve düşünsel bir doyuma ulaşıldığı ortadadır. İhtiyaçları karşılanan insan, yeni ve başka formlarda taleplerde bulunmakta, televizyon dizileri de gerektiğinde yeni değişimlere uğrayarak bu isteklere cevap vermektedir” (Cerci, 2014:1-12).

4. SONUÇ

Toplumumuz, çok değişik kökenleri olan, farklı yöresel kültürlere sahip bir insan topluluğudur. Bireylerin çevre koşulları, kültür düzeyleri yanında eğitim ve zekâ düzeyleri de farklılıklar göstermektedir. Televizyon kanalları, tüm bu köken, kültür ve eğitim çeşitliliğini göz önünde bulundurarak, toplumun her kesimine hitap edecek programlar planlamak amacındadır. Bu nedenle kanallar, farklı saatlerde, farklı gruplara yönelik programlar yayınlamaktadır. Örneğin saat 14:00 – 16:00 arası ev kadınlarına yönelik programlar planlanırken, 16:00 -18:00 arası daha çok çocuklar hedef alınmaktadır.

Akşam haberleri sonrası, tüm ailenin birlikte seyredebileceği televizyon dizilerine ayrılmış durumdadır. İzleyici sayısının en üst düzeye ulaştığı ve “prime time” olarak adlandırılan bu saat diliminde, en çok izleyici toplaması beklenen diziler gösterime girmektedir. Rekabetin çok yüksek olduğu bu saat dilimi için tüm kanallar farklı içerik ve türde diziler üretmektedir. Bu çeşitliliğe rağmen son yıllardaki dram oranındaki artış dikkat çekicidir. Yurdumuzda yirmi dört saat yayın yapan pek çok kanalın varlığı, programların konu çeşitliliğini artırmalıdır. Kanallar izleyicilere farklı saatlerde, farklı konularda diziler sunmakta ve dizi çeşitliliği zenginleşmektedir. Bu çeşitliliğe rağmen, en çok izlenen saatte, dram dizilerinin çoğunlukta olması dikkat çekicidir. Yurdumuzda bu tür dizilere ilginin yüksek olmasını nedenini saptamak kolay değildir. Bu konuda toplum bilim çalışmalarına ihtiyaç duyulmaktadır. Evlerinde buluşup birlikte yemek yiyen ve yemek sonrası birlikte televizyon izleyen, orta gelir düzeyindeki bir ailenin, komedi seyrederek birlikte gülmek yerine, dram izleyerek üzülmesi, toplumumuzun ilginç bir eğilimidir. Bu durum, sorunları kendilerinininkinden daha büyük, çaresiz ve zor durumda dizi kahramanlarını görünce, izleyicilerin, kendilerini daha iyi hissetmesi olarak açıklanabilir.

KAYNAKÇA

Ateşalp, S. (2016). Nitelikli Televizyon: Medya Profesyonellerinin Perspektifinden Türk Televizyon Dizilerinde Nitelik. İletişim Aralık: 9-37.

Bayram, Y. (2013). Küreselleşme Sürecinde Medya Sektörünün Değişen Doğası Ve Türk Medya Sektörüne Yansımaları, Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 2 (3): 234-261.

Çam, Ş. (2009). Televizyon Dizilerinin Kadına Yönelik Şiddet Temsillerinde Ataerkil Rejimin İdeolojisi. Kültür ve İletişim; 12 (2): 79-132.

Cerci, S. (2014). Türk Televizyon Dizilerinin Küresel Başarısı: Evrensel İnsan Yaklaşımı. The Journal of Academic Social Science Studies; 28: 1-12.

Nichols, J. (2011). Going with the Flow: On the Value of Randomness, Flexibility, and Getting Students In on the Conversation, or What I Learned from Antonie Dodson. *Cinema Journal*; 50 (4): 182-187.

Oktay, H.T. (2011). Televizyon Dizilerinin Toplumun Milli ve Manevi Değerleri Açısından Değerlendirilmesi; *Aşk-ı Memnu Dizisi Örneği*. Ankara: T.C Radyo ve Televizyon Üst Kurulu.

Özkan, D. (2016). Politik Drama Dizilerinde Özgür İrade, Determinizm ve İktidar: "Roma" Televizyon Dizisi Örneği. *Selçuk İletişim*; 9 (3): 276-298

Öztürk, M. ve Atik, A. (2016). Ulusal Pazar'dan Küresel Pazarlara Uzanan Süreçte Türk Dizilerinin Gelişimi. *Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*; 3(2): 66-82.

Şahbaz, R. ve Kılıçlar, A. (2009). Filmlerin ve Televizyon Dizilerinin Destinasyon İmajına Etkileri. *İşletme Araştırmaları Dergisi*; 1(1): 31-52.

Smith, E. (2013). Creating a Series Pilot-Newcomers Welcome. *Cinema Journal*; 47 (2): 97-116.

Tanrıöver H. (2011). Türkiye'de Televizyon Yayıncılığı. İstanbul Ticaret Odası yayınları, İstanbul, Yayın No:2011-24, ISBN 978-6051-37-010-1.

Tüzün Ateşalp S. (2016). Nitelikli Televizyon: Medya Profesyonellerinin Perspektifinden Türk Televizyon Dizilerinde Nitelik. *İleti-ş-im Aralık*: 9-36.

Zhu, Y. (2005). Dynasty and Chinese Primetime Television Drama. *Cinema Journal*; 44 (4): 3-17.